

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 23 augusti 1919 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets memorial, angående talmannens i första kammaren vägran av proposition å remiss av en inom kammaren väckt motion (nr 6) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m.

Närvarande: herrar Larsson i Västerås, Clason, Olof Olsson, Hellberg, Ollas Ericsson, Schlyter, Ljunggren, K. J. Ekman, Thulin, von Geijer, Gullberg, Magnusson i Tunhult, Jansson i Kungsör, Zander, Jansson i Edsbäcken, Henrikson, Engberg, Leander, Norman och Gylfe.

Uti en i första kammaren väckt motion, nr 6, av herr Wigforss, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m., har motionären hemställt, »att under år 1920 inkallelse av värnpliktiga icke skall äga rum, såvida ej Konungen finner särskilda förhållanden oundgängligen påkalla sådan inkallelse; dock att inkallelse må ske till det antal, som för vård av hästar och materiel eller för viss säkerhetstjänst vid marinen är oundgängligen nödvändigt».

Enligt utdrag av första kammarens protokoll för den 15 innevarande augusti har vid föredragning av omförmälda motion, efter det talmannen på anförda skäl vägrat framställa proposition å motionens remitterande till utskott samt kammaren beslutit yrka, att sådan proposition skulle framställas, överläggningen blivit, jämlikt § 61 riksdagsordningen, förklarad vilande och målet förvisat till konstitutionsutskottet för den i nämnda paragraf omförmälda åtgärd.

Enligt vad utskottet inhämtat, anförde talmannen som skäl för sin vägran följande:

Bihang till urtima riksdagens protokoll 1919. 5 saml. 1 häft. (Nr 1—2.)

»Men enär förevarande motion innefattar förslag, som ej stå i oskiljaktigt sammanhang med ärende, som föranlett riksdagens sammankallande eller av Konungen eljest förelagts denna urtima riksdag, anser jag mig på grund av § 2 riksdagsordningen och § 49 regeringsformen förhindrad att framställa proposition på motionens remitterande till utskott».

I 2 § andra stycket av riksdagsordningen stadgas:

»Urtima riksdag sammankallas, då Konungen så nödigt finner, även som i de fall, varom i regeringsformens 91, 92, 93 och 94 §§ förmäles. Hos urtima riksdag må endast förekomma ärende, som föranlett riksdagens sammankallande eller av Konungen eljest för densamma framlägges, så ock vad med dylikt ärende står i oskiljaktigt sammanhang».

Stadgandet i 49 § andra stycket av regeringsformen innehåller ordagrant samma föreskrift som andra punkten av den ovan återgivna 2 § andra stycket av riksdagsordningen.

Genom propositionen nr 9 den 2 augusti 1919 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om ändrad utbildningstid för vissa värnpliktiga av 1919 års klass m. m. Berörda proposition innefattar förslag till provisorisk begränsning av utbildningstiden för vissa värnpliktiga av 1919 års klass och är inskränkt till dessa värnpliktiges första tjänstgöring. Beträffande berörda proposition har herr Wigforss genom motionen nr 6 i första kammaren framställt det yrkande, »att under år 1920 inkallelse av värnpliktiga icke skall äga rum såvida ej Konungen finner särskilda förhållanden oundgängligen påkalla sådan inkallelse; dock att inkallelse må ske till det antal, som för vård av hästar och materiel eller för viss säkerhetstjänst vid marinen är oundgängligen nödvändigt».

Herr Wigforss' yrkande innebär, liksom framställningen uti propositionen förslag till en provisorisk begränsning av utbildningstiden för de värnpliktiga, även om yrkandet i sin räckvidd går något längre än vad som i propositionen ifrågasatts. Då sålunda enligt utskottets mening herr Wigforss' yrkande står i oskiljaktigt sammanhang med det i den kungl. propositionen riksdagen förelagda ärende, har konstitutionsutskottet funnit,

att proposition å remiss till utskott av motionen grundlagsenligt icke kan vägras.

Stockholm den 22 augusti 1919.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservationer:

1:o) av herrar *Clason, Ollas Ericsson, K. J. Ekman, von Geijer, Magnusson* i Tumhult, *Henrikson, Engberg* och *Norman*:

»Vår uppfattning av grundlagens föreskrifter om villkoren för motions väckande vid urtima riksdag överensstämmer med vad utskottet uttalat i sitt memorial nr 2. Från denna utgångspunkt anse vi emellertid, att icke blott hr Winbergs utan även herr Wigforss' motion icke kunnat vid denna urtima riksdag grundlagsenligt väckas.

Inom ramen av den kungl. propositionen faller, såsom i nyssnämnda memorial är ådagalagt, frågan om den första tjänstgöringen för värnpliktige av 1919 års klass, icke frågor om värnpliktsövningarna över huvud. Då hr Wigforss i sin motion föreslagit, att »under år 1920 inkallelse av värnpliktige icke skall äga rum, såvida ej Konungen finner särskilda förhållanden oundgängligen påkalla sådan inkallelse», har han emellertid — vad utskottet underlåtit att utreda — i flera hänseenden gått utöver nämnda ram. Utöver ett inställande av den första tjänstgöringen för 1919 års klass omfattar sålunda hans förslag om allmän inställelse under år 1920 av värnpliktiges inkallelse ett inställande under nämnda år *dels* av inkallande till repetitionsövningar — vilket enligt värnpliktslagen skall under 1920 ske icke blott av 1919 års klass, utan även av vissa föregående årsklasser — *dels* av inkallande till reservtruppövningar — vilket enligt värnpliktslagen skall under 1920 ske av årsklasser från år 1912 (1911) och 1916 (1915) — *dels* slutligen av det av värnpliktslagen föreskrivna inkallandet till första tjänstgöring under hösten 1920 av 1920 års klass, allt ärenden, vilka icke behandlas av den Kungl. propositionen eller med densamma stå i oskiljaktigt sammanhang. Vi hava alltså ansett, att konstitutionsutskottet bort uttala

att hr Wigforss' förevarande motion icke kunnat vid denna urtima riksdag grundlagsenligt väckas, och att således kammarens talman grundlagsenligt förfarit, då han vägrat proposition på remiss av densamma.»

2:o) av herr *Ljunggren*, som ansett, att memorialet bort hava följande lydelse:

»I 2 § andra stycket — — — — i propositionen ifrågasatts». (lika med utskottet). »Stadgandet i 2 § andra stycket riksdagsordningen och 49 § regeringsformen: »Hos urtima riksdag etc.» kan ej anses kon-

stituera någon snävare gräns för motions *omfattning* vid urtima riksdag än vid lagtima, vilket även bestyrkes av den praxis, som hittills ägt rum.

Däremot uppdrager nämnda stadgande en gräns för *motionsrätten*, i det att vid urtima riksdag denna rätt anknytes uteslutande till de kungl. propositionerna, medan det vid lagtima riksdag finnes möjlighet att inom viss tid från riksdagens öppnande i enlighet med 55 § R. O. motionsvis framföra ett ärende, som icke står i oskiljaktigt sammanhang med kungl. proposition. På här anförda skäl har utskottet funnit,

att proposition å remiss till utskott av herr Wigforss' motion nr 6 grundlagsenligt ej kan vägras.»

3:o) av herrar *Olof Olsson* och *Hellberg* mot motiveringen.
